

...ή τέχνη κοντά στο λαό

ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ «Ε» ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ρόλος και εὐδύνη
τοῦ διανοομένου

Ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Σημίτης.

“Παρωδίες,,
συνελεύσεων

«Έχει λάθος και μάλιστα πολύ μεγάλο όποιο πιστεύει ότι θεατρικές παραστάσεις παρακολουθεί μόνο στα θέατρα. Φαίνεται ότι συχνά ή έστω άπας του έτους στήνονται και άλλες, έκτακτες παραστάσεις, σε χώρους μη θεατρικούς. Πρόσφατο παράδειγμα ή περίφημη Γενική Συνέλευση της ΕΡΤ...»

Αὐτὸ γράφει πέρσι τέτοια ἐποχὴ. Καὶ δυστυχῶς αὐτὰ ἀναγκαζόμαστε νὰ γράψουμε καὶ φέτος, ὅστερα ἀπὸ ἕνα ἀλόκληρο χρόνο!

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ χρόνο τίποτα δὲν ἄλλαξε. Κανεὶς δὲ συναισθανθεῖ τὴν μεγάλη καὶ βαριεστειμένη εὐδύνη. Κανεὶς δὲ ἐπαναστάσει. Κανεὶς δὲ ἔβρισε τὴν καθάρση στὴν ἑλληνικὴ Ραδιόφωνία - Τηλεόραση. Κανεὶς τέλος δὲ παρατήρηκε... «Απολύτως κανεὶς...»

Ὅλοι παρέμειναν στὶς θεατρὸς τους καὶ στὶς... βολές τους. Στὶς δόξες τους καὶ στὰ μεγαλεία τους. Καὶ κανεὶς καὶ κανεὶς δὲν εἶδε ὅτι καταποντίζεται μὲ σα στὶς ἐκδόσεις του. Ὅτι πνίγεται μέσα στὸ δούλο τὴς ἀσχετοσύνης του...

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς ἀντιπολίτευσης αὐτῆς τῆς χώρας καταγγέλλει ἀνοιχτὰ καὶ ἀπερίφραστα τὰ κρατικά μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας. Φτάνει στὴ δραματικὴ διαπίστωση ὅτι παρατηροῦνται ἐξακριβωτὰ ἀδολογητικὰ καθεστώτες.

Παρ' ὅλα αὐτὰ κανεὶς δὲ φαίνεται νὰ ἀνσυχεῖ.

Καὶ ἡ «θεατρικὴ παρασταση» πού ἀνομιλεῖται Γενικὴ Συνέλευση τῆς ΕΡΤ δὲ ντεκα καὶ πάλι φέτος μέσα σὲ μιὰ ἀπέραντη μακαριότητα... Συγκεντρώθηκαν καὶ πάλι μερικὸι κύριοι, παντὲλὸς ἀσχετοὶ ὁ περισσώτερος ἀπὸ τὴν τηλεόραση καὶ τὸ ραδιόφωνο, καὶ περὶ τοῦ διὰ τοῦ ἐνέκριναν τὸν λοόλογον καὶ ἀπάλλαξαν τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ κάθε εὐθύνη. Κι ὅλα λήξαν ἐκείνως...

Ἔτσι τὰ πάντα καὶ οἱ πάντες υποτίθεται ὅτι τακτοποιήθηκαν...

Ὅλοι δρόμησαν ἀκόμα, ἀνέβησαν ἴσως - ἴσως καὶ... ὑπερόχοι. Καὶ ἐν πάσει περιπτώσει καὶ ἐν καίτοις ὅσοις ὅσοις ἀντιπολίτευση ἡ κατηγορία, μὲ τὴν Γενικὴν Συνέλευση ὅλα τακτοποιήθηκαν... Τὸς δόθηκε ἐπίσης συγχωροχάρτι... Τώρα μποροῦν νὰ συνεχίσουν ἀκαδέκτοι ἀλλὰ καὶ υπερήφανοι τὸ θέατρο τοῦ ἔργου τους...

Ὅλα θέλουμε νὰ ρωτήσουμε. Εἶναι πράγματι κανεὶς ὑπερήφανος μ' αὐτὴ τὴν τραγικὴ κατάσταση; Νὰ βλέπουμε δηλαδὴ μία φορὰ τὸ χρόνο καὶ γιὰ ἐλαχίστους ἄρες νὰ συγκεντρώνονται κάποιοι κύριοι καὶ νὰ παρουσιάζουν τὸ ἀνώτατο ὄργανο τῆς ΕΡΤ, χωρὶς ὁ περὶ σπύρτερος, τὸ ξαναπνίξω με, νὰ ἔχουν σχέση, μὲ τὸ ἀντικείμενο;

Ἡ συνθεσὶς τῶν μελῶν τῆς Γενικῆς Συνέλευσης τῆς ΕΡΤ εἶναι ἀπαράδεκτη. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἀξιωματικὴ Ἀντιπολίτευση ἀρνεῖται καὶ θε χρόνῳ νὰ στείλει ἐκπρόσωπους τῆς καὶ νὰ λάβει μέρος σ' αὐτὴ τὴν παραδοξία. Ἔτσι ἡ ἐξουσία καὶ φερόμεν αὐτὴ εὐθύνη γιὰ τὴν κατάντια τῆς ΕΡΤ εἶναι ἀποκλειστικὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τὴν κατάσταση. Ὅα τὸ καταλάβουν ἄραγε ποτέ;

ΧΡ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

**ΜΕΙΝΕ ΝΕΟΣ
ΖΗΣΕ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΣ**
δύναμη
απο την φύση
CERIUM

(Ξέριουμ)
Γερμανικόν
φυσικόν προϊόν
ROYAL JELLY
Τὸ CERIUΜ περιέχει
πλούσιον συστατικὰ
1 κόψουλα
τὴν ἡμέρα εἶναι ἀρκετὴ
Πωλεῖται στὰ φαρμακεία
Χονδρικὴ πώλησις
Τηλ
Θεσσαλονικὴ
Εἰς τοὺς ἰδιώτας
ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς ἀντικαταβολή

**ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΚΑΙ
ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ ΤΗΝ
"ΕΘΡΜΝΣΗ"**

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 19, ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1980 ΩΡΑ 9 Μ.Μ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΦΟΙΝΙΣΣΕΣ

Εισιτήρια στὰ ταμεία τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου τ.πλ.

3223.111 ἐσ. 240 καὶ Περιγηγική τ.πλ.

ΕΟΤ τ.πλ.

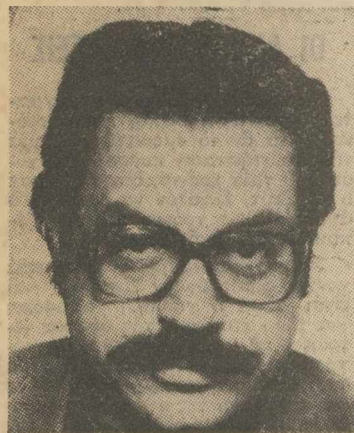

Ἡ πρῶτανις κ. Α. Α. Μαραγκοπούλου - Γιωτοπούλου.

ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΩΣΤΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ

Ερευνα τοῦ Γ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ

Ὁ καθηγητὴς κ. Α. Φατούρος.

δυνῆρὰ αὐτὰ γεγονότα μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς τελικῆς νικηφόρας ἀνόδου τῶν λαϊκῶν μαζῶν σὲ παγκόσμια κλίμακα.

Ὅσο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτιστικοῦ κινήματος τῆς χώρας ὁ διανοούμενος εἶναι ἀπὸ τὴ φύσιν τοῦ φυσικοῦ φορέα του. Καὶ ἀνάλογως μὲ τὸ δαδὸ τῆς δικῆς του σωτῆρας ἡ ἐσφαλμένη τοποθέτηση, τῆς δικῆς του κοινωνικῆς συνειδητοποίησης, μπορεῖ νὰ ἀνεργάσεται μὲ τὴς δυνάμεις του σκοταδισμό ἢ τῆς διασφάλισης, τῆς προόδου ἢ τῆς ἀναστολής τῆς.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ἡ εὐθύνη τοῦ διανοομένου γιὰ τὴ διαμόρφωση κοινωνικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν «πολιτιστικὴν» ἐπὶ τοῦ λαοῦ γιὰ σωστὴς πολιτικῆς ἐπιλογῆς ἀποτελεῖ κοινότητα. Ἐλάχιστοι διανοούμενοι θὰ ἦταν σήμερα πρόθυμοι νὰ ἀμειβθῇ τὴν κοινότητα τῶν εὐθύνων καὶ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν ἀποψη, ὅτι ὁ ἐπιστήμονας πρέπει νὰ ἐνδεδιέται μόνον καὶ μόνον γιὰ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἀδιεφώνωντας γιὰ τὴν πλατύτερη κοινωνικὴν σημασία τῆς δουλειᾶς του. Ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη ἢ ἡ ἐπιστήμη γιὰ τὴν ἐπιστήμην εἶναι ἀρχὲς πού ἰδιαίτερα σὺν τὸν τρόπο μὲτὰ τὴν δικτατορία δὲν ἔχουν πιά πέραση. Ἀλλὰ ἡ σχεδὸν οὐδὲν καταδίκη τῶν τους δὲν σημαίνει ὅτι ἔχουν πᾶν νὰ καθορίζουν σὲ μεγάλῳ δόγμα τὴν συμπεριφορὰ τῶν διανοομένων. Εἶναι εὐκόλῳ νὰ δρεῖ κανεὶς παραδείγματα ἐξωστρέφειας καὶ ἀδιοφορίας πρὸς τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ ὅταν ἀναγρεῖ στὴν πνευματικὴ παραγωγή ὅσων δουλεύουν στὰ πανεπιστήμια μας. Γιὰ πολλοὺς κύριοι μέλημα παραμένει ἡ ἀκαδημαϊκὴ καριέρα καὶ γι' αὐτὸ προτιμοῦν τὴν ἐνασχόληση μὲ προβλήματα πού δὲν πρόκειται νὰ τοὺς προκαλέσουν κανενὸς εἶδους θέματα. Ἡ στάση τοῦτο στοῦς κύκλους αὐτοὺς δὲν ἐννέζει. Τὴν ἐξωστρέφεια καὶ τὴν ἀδιοφορία γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀλήθεια τὴν συναντοῦμε καὶ σὲ κλάους τῆς αὐτοσκοποῦντος ἐπιδραστηρικῆς διακρίσεως. Ὁ πρὸς σκέψης καὶ δουλειᾶς εἶναι ὁ παραδοσιακὸς τῆς συντηρητικῆς πειστήμης, μόνον πού ἐδῶ ἡ ἐνασχόληση μὲ ἕνα ἐπιδραστηρικὸ θέμα ἢ ἡ ἀναγνώγη στὸ μαρξισμό σκετᾶν τὴν πραγματικότητα.

Ὁ δογματισμὸς εἶναι τὸ πιὸ χτυπητὸ παράδειγμα μιᾶς στάσεως πού ἔχει ἄς σκοπὸ τὴν ἐπιβεβαίωση ἀφρημῶν πνευματικῶν κατασκευῶν, χωρὶς ἔρευνα ἐν οἱ κατασκευῆς αὐτῆς ἀνταποκρίνονται στὴν πραγματικότητα ἢ ὅχι.

Ὁ ἀναφερθῶν σὲ ἕνα παράδειγμα. Ἐπικρατεῖ σήμερα ἔντονη διαμάχη ἀνάμεσα στοὺς ὁπαδοὺς δύο ἐρμηνειῶν τῶν ἀποφάντων Μάρξ γιὰ τὸ κράτος. Ἡ διαμάχη τοῦτο ἔχει καθορίσει ἐπὶ μεγάλῳ βαθμῷ ἱκανοὶ στὴν ἐννοια τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς στάσεως πολλῶν διανοομένων ἀπέναντι στὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ τῆς πολιτικῆς ἐξελίξεως. Ἡ μία πλευρὰ ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὸν Μάρξ τὸ κράτος εἶναι ἀποκλειστικὰ ὁ γανὸ τῆς ἀστικῆς τάξεως μὲ σκοπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἐργαζομένων. Γιὰ νὰ μελετήσῃ τὴν θέσιν τῆς ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων τῆς ἐξῆς παραπομπῆς στὸν Μάρξ: Τὸ δημοκρατικὸ κράτος εἶναι ἐκείνῃ ἡ κρατικὴ μορφή πού ἀνταποκρίνεται στὴ φύσιν τοῦ συγχρόνου κράτους δηλαδὴ ἐστὶν ἀπρόκαλυπτη καὶ χωρὶς περιορισμοὺς ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξεως. Στὸ κράτος τοῦτο ὁ πολίτης ἔχει δικαίωμα ἐμὲν φορὰ σὲ τρία ἢ ἑξὶ χρόνια νὰ ἐπιλέγῃ πού ἐκ τῆς ἀστικῆς τάξεως θὰ ἐκπροσωπεύει καὶ θὰ κατατιέται τὸ λαὸ σὲ τὸ νοβόλοιο. Οἱ συνταγματικὲς ἐγγυήσεις τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἰδιοκτησίας εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μεχρὶ τέλους μία σειρά ἀπὸ ὠραία λόγια μὲ σκοπὸ νὰ ἐξαπατήσουν τὸν πολίτην.

Ἡ ἄλλη πλευρὰ ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τοὺς Μάρξ καὶ Ἐγγελς κράτος καὶ δικαίον μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν τάξιν γιὰ τὴν μετατροπὴ τῶν συνθηκῶν ὑπαρξῆς τῆς. Χρησιμοποιεῖται μεταξὺ ἄλλων τῆς ἐξῆς διαπιστώσεως τοῦ:

Ἡ μετατροπὴ τῆς γνώσεως τῆς κοινωνίας σὲ δύναμιν γιὰ τὴν μεταβολὴ τῆς κοινωνίας εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὴς σημαντικῆς συνθήκης μόνον μὲ γενικὸς νόμιμον πού θὰ ἐφαρμοζοῦνται ἀπὸ τὴν κρατικὴ ἐξουσία. Ἡ ἐργατικὴ τάξιν δὲν ἰσχυροποιεῖται ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν νόμων. Ἀντίθετα μετατρέπεται σὲ ὑπηρετὴ τῆς ἐξουσίας. Ἡ δημοκρατία ἐξελίσσεται λόγῳ τῶν ὅλων καὶ πρὸς σοβαρὸν κοινωνικὸν ἀντίθετον σὲ «θερμὸ κλίμα» τῆς ἐπανάστασης.

Ἐἵναι φανερό ἀπὸ τὰ παραπάνω ὅτι «σωτῆρ» λύση σύμφωνα μὲ τὰ κείμενα τῶν «κλασσικῶν» στὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἰδιοκτησίας εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μεχρὶ τέλους μία σειρά ἀπὸ ὠραία λόγια μὲ σκοπὸ νὰ ἐξαπατήσουν τὸν πολίτην.

Ἡ ἄλλη πλευρὰ ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τοὺς Μάρξ καὶ Ἐγγελς κράτος καὶ δικαίον μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν τάξιν γιὰ τὴν μετατροπὴ τῶν συνθηκῶν ὑπαρξῆς τῆς. Χρησιμοποιεῖται μεταξὺ ἄλλων τῆς ἐξῆς διαπιστώσεως τοῦ:

Ἡ μετατροπὴ τῆς γνώσεως τῆς κοινωνίας σὲ δύναμιν γιὰ τὴν μεταβολὴ τῆς κοινωνίας εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὴς σημαντικῆς συνθήκης μόνον μὲ γενικὸς νόμιμον πού θὰ ἐφαρμοζοῦνται ἀπὸ τὴν κρατικὴ ἐξουσία. Ἡ ἐργατικὴ τάξιν δὲν ἰσχυροποιεῖται ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν νόμων. Ἀντίθετα μετατρέπεται σὲ ὑπηρετὴ τῆς ἐξουσίας. Ἡ δημοκρατία ἐξελίσσεται λόγῳ τῶν ὅλων καὶ πρὸς σοβαρὸν κοινωνικὸν ἀντίθετον σὲ «θερμὸ κλίμα» τῆς ἐπανάστασης.

Ἐἵναι φανερό ἀπὸ τὰ παραπάνω ὅτι «σωτῆρ» λύση σύμφωνα μὲ τὰ κείμενα τῶν «κλασσικῶν» στὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἰδιοκτησίας εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μεχρὶ τέλους μία σειρά ἀπὸ ὠραία λόγια μὲ σκοπὸ νὰ ἐξαπατήσουν τὸν πολίτην.

πρόβλημα τοῦ κράτους καὶ τοῦ δικαίου δὲν ὑπάρχει γιὰτὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἀνάπτυξαν μιὰ συστηματικὴ θεωρία τοῦ κράτους καὶ τοῦ δικαίου. Ἐνῶς τρόπος δουλειᾶς λοιπὸν πού βασίζεται ἀποκλειστικὰ σὲ παραπομπές, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ τι συμβαίνει γύρω μας, ποῖες εἶναι οἱ συνθήκες μέσα στίς ὁποῖες ἀναπτύσσεται τὸ λαϊκὸ κίνημα καὶ ποῖες οἱ δυνατότητες, οἱ ὁποῖες τὸ ἀνοίγουν, εἶναι ἐλάχιστα ἐμαρξιστικῶς καὶ ταυτίζεται μὲ τὸν τρόπο δουλειᾶς τῶν ὁπαδῶν τῆς ἐπιστήμης γιὰ τὴν ἐπιστήμην.

Οἱ διανοούμενοι ἔχουν ὑποχρέωση νὰ ἀναλύσουν τὴν πραγματικὴν ἔκφραση, νὰ ἀποκαλύπτουν τὰ ψευδῆ τῆς κατεστημένης ἐπιστήμης, νὰ ἐρευνῶν ἱδολογίες καὶ πράξεις ὡς πρὸς αἰτίες, σκοποὺς, συγκεκριμένους προθέσεις. Μόνον ἐστὶν θὰ ὑποδοχηθῶν τὸ λαὸ στὴν πολιτικὴν τὴν ἐπιλογὴν μὲ σκόπῳ τὸ σοσιαλιστικὸ μετασχηματισμὸς.

ΔΗΜ. ΦΑΤΟΥΡΟΣ

«Τὸ πρῶτο πού χρειάζεται εἶναι νὰ ὀρίστει ποῖος εἶναι ὁ διανοούμενος. Ἀλλὰ μπορεῖ αὐτὸ

νὰ γίνῃ σὲ μιὰ σύντομη συνέντευξη. Ὁ κίνδυνος παρερμηνείας, ἀσφάειας καὶ γενικεύσεων, παραμονεύει. Εἶναι βέβαιον, εἴτε αὐτὸ ἄρσκει, εἴτε δὲν ἄρσκει, ὅτι ὁ διανοούμενος ὅπως καὶ ἂν τὸν ὀρίσουμε, ἔστω καὶ ἐπὶ ὅπως πολὺ γενικά μπορεῖ νὰ τὸν σκετᾶται κανεὶς, παίζει καὶ ἐπὶ αἰτίας ἐνῶς ἀποφασιστικοῦ ρόλου στὴν διαμόρφωση καὶ στὴν ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας.

Ὁ διανοούμενος δὲν εἶναι ἔπαραιτῶς ὁ ἐπιστήμονας, δὲν εἶναι ἀπαραίτητος αὐτὸς πού ἔχει μιὰ τυπικὴ δεξιότητα τῆς γνώσεως του, ἀπολυτήριον γυναισίου, διπλωμα πανεπιστημίου ἢ ὅτι ἄλλο τέτοιο.

Η ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Ὁ διανοούμενος πού ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν σκέψη τοῦ ἐνδιφεύεται γιὰ τὴν συσχέτιση μὲ τὸ γενικότερο κοινωνικὸ περιβάλλον, κανεὶς κριτικὴ σὲ ἕνα συγκεκριμένον θέμα, σύμφωνα μὲ τεκμηριωμένη πληροφόρηση ἀλλὰ δὲν τὸ βλέπει ἀπομονωμένα δὲν τὸ βλέπει ἀπὸ μὴ μόνον πλευρὰ του. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὴ εἶναι ἡ στάση τοῦ διανοομένου, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐνδιαφεύεται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς συνειδήσεως δηλαδὴ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς συλλογικῆς εὐθύνης, τῆς ἰκανότητος γιὰ κριτικὴ ἀπάντησιν στὰ καθημερινὰ πράγματα, τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς διαθέσεως γιὰ δραστηριοποίηση γιὰ διακρίσιν ἀνάμεσα σὲ ἀπομικρὸ καὶ ἐκλόλο κέρδος καὶ σὲ συλλογικὸ καὶ δυσκολότερο κοινωνικὸ κέρδος.

Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα πού μπορεῖ νὰ γράφῃ ἢ μέσα ἀπὸ τὴν συνδικαλιστικὴ δραστηριότητα πού ἀναπτύσσεται ἢ ἀπὸ τὴν συζήτηση γιὰ τὴν καθημερινὴν του παρουσία, λιγότερη ἢ περισσότερη, σὲ μιὰ ἢ περισσότερες κοινωνικὲς ομάδες, λειτουργεῖ ὡς ἕνα στοιχεῖο πού καλλιεργεῖ τὴν δυνατότητα, γιὰ νὰ συναντηθῶν διαφορετικῆς ἀπόψεως, γιὰ νὰ διαμορφωθῇ μιὰ πρακτικὴ

κῆ, γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἕνας τρόπος σκέψης.

Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὁ φορέας μιᾶς συλλογικῆς κριτικῆς γιὰ τὰ πράγματα, εἶναι λοιπὸν κατ' ἐξοχὴν ὁ φορέας γιὰ τὴν διαμόρφωση καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς τόπου. Ὅπου δέξεται ὁ πολιτισμὸς δὲν εἶναι καλλιτεχνικὴ μόνον δραστηριότητα, θέατρο, κινηματογράφος, μουσικὴ κτλ. ἀλλὰ τὸ σύνολο τῆς ἀτομικῆς καὶ συλλογικῆς συμπεριφορᾶς ἢ ποιότητος ζωῆς, οἱ διαθερπίνες σχέσεις. Σ' αὐτὸν τὸν πλατὺ ὅρισμὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἀναφέρεται συνεχῶς ὁ διανοούμενος, σ' αὐτὸν μπορεῖ καὶ ἀνάγει τὰ καθημερινὰ προβλήματα.

Αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ του. Εἶναι γι' αὐτὸ διανοούμενος. Γι' αὐτὸ καὶ ἀφοσιώνεται, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο καὶ ἀνάλογα μὲ τῆς ἱστορικῆς συγκυρίας, σ' αὐτὴ τὴν πρακτικὴ καὶ προχωρεῖ στὴ διατύπωση καὶ συζήτηση προγράμματος.

Ἡ συνέχεια
στὴν 10η σελίδα

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ἡ ἐπιαιριότητα τοῦ Ἀριστοφάνη

Σκηνὴ ἀπὸ τὴν παράστασιν τῶν «Ἀχαρνῶν» τοῦ Εὐρυπίδου ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο στὴν Ἐπίδαυρον.

ΑΧΑΡΝΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟ

Τὸ πρόβλημα σὲ ἀνέβασμα τῆς ἀρχαίας κωμωδίας δὲν ὀριοθετεῖται σὲν τρόπο πού θὰ χρησιμοποιεῖται ὁ σκηνοθέτης γιὰ νὰ τὴν ἐρμηνεύσει: ἂν, δηλαδὴ, θὰ τὴν ἐκσυγχρονίσει ἢ ἂν θὰ σταθεῖ πιστὸς στὸ ἀρχαῖο κείμενο. Ἀντίθετα, ὅπως τὸ ἀπέδειξε ὁ Κώστας Μπάκας, μὲ τὴν παράστασιν τῶν «Ἀχαρνῶν», πού εἶδαμε στὴν Ἐπίδαυρον, τὸ βασικὸ πρόβλημα εἶναι σ' ἀποτέλεσμα. Εἴτε ἔχουμε τὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνη, μὲ ἀναφορὰς στὴν

ἐπιθεώρηση καὶ τὸν Καραγκιόζη, ὅπως ἔκανε ὁ Κάρλος Κουνὸς μὲ τὴ δική του ἐρμηνεία τῆς ἀριστοφανικῆς κωμωδίας, εἴτε ἔχουμε τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ σεβασμὸ μὲ τὰ ὁποῖα ἐσκυφε στὸ κείμενο, στὴ δική του παράστασιν, ὁ Κ. Μπάκας, ἔκρινε πού τελικὰ μετράει εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Ἀν τὸ ἀποτέλεσμα συγκινήσει καὶ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο πετύχει νὰ μιλῇ σὲ τὴν καρδίαν (καὶ τὸ νοῦ) τοῦ θεατῆ, τότε δεχόμαστε καὶ τῆς πιὸ ἐξεζητημένης λύσεως.

Γράφει ὁ συνεργάτης μας Ν. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

κόρο (βαυμάσια ἀλθινὰ ἐμπνευστὴ) πού πηγαίνοντο στὴ σκηνὴ καὶ πού εἶναι ἀποτελεσματικῆς λύσεως στὶς διαφορὲς σκηνές, σὺν στίχῳ τοῦ Εὐρυπίδου στὴν ἀρχή, ἀπὸ γόστρα σὺν στίχῳ (καὶ χωρὶς ἐμφορικῆς συναλλαγῆς) τοῦ Δικαίου-πολι, σὺν μέσο μεταφορᾶς στὴ γιορτῇ, κλπ. Ὑστερα, χρησιμοποιεῖ τὸ κείμενο ὅχι σὺν ἀφορμῇ γιὰ νὰ φτιάξῃ μιὰ δική του, μοντέρνα, ἐρμηνεία, ἀλλὰ γιὰ νὰ μᾶς μεταφέρει ὅσο τὸ δυνατό πρὸς τὴν ἀπὸ τὴν τότε πραγματικότητα καὶ τοὺς χαρακτήρες τὸ πρὸ προβληματὸς. Ἔτσι, ἔφατσε σὲ μιὰ λαϊκότητα καὶ μιὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς νουὸ πού ἔφερνε, ὡς ἕνα σημείον, σὲ τὸν Μπρέχτ καὶ ἀποδείξει, μὲ τὸν πιὸ τρανὸ τρόπο, τὸ πόσο τὸ θέατρο πού μεγάλο Γερμανὸν δραματοῦργον, ὀριοθετεῖται σὺν τῶν «Ἀριστοφάνη» (ἀλήθεια, δὲν θὰ μπορούσε ὁ Ἀριστοφάνης νὰ θεωρηθῇ ὁ πρόδρομος τοῦ ἐπικού θεάτρου ὅπως τὸ ἀνέπτυξε τὸ σὺν αἰῶνες ἀργότερα ὁ Μπρέχτ).

Ὁ ἰσχυρὸς Φωρὰς ἐξείλετο ἕνα ἐξαιρετικὰ ἀπολαυστικὸν Δικαίουπολιν, γεμάτον ἀποφασιστικὴν ἰσχύαν, πεῖσμα, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν, καὶ πονηριά, πού ἀντιπροσωπεύει, στὶς ἀπάνσεις του γιὰ τὴν εἰρήνην τὸν πόλεμον, τὸν ἴδιον τὸν Ἀριστοφάνη, ἐνῶ ὁ Βασίλης

Κανακῆς ἔδωσε τὴν γελοιοτητα καὶ τὸν ψευτοπατριωτισμὸν τοῦ στρατηγοῦ Λάμαχου μὲ τρόπο πάντα πειστικόν. Ὁ Γιώργος Τσιτσόπουλος ἦταν ἕνας πολὺ καλὸς καὶ διασκεδαστικὸς Εὐρυπίδης, ἐνῶ ὁ Θόδωρος Σαρρῆς (στὸν ρόλῳ τοῦ Ἀμύφειου) ἦταν πάντοτε ἱκανοποιητικὸς, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡθοῖοι, ἀπὸ τὸν Γιάννη Μαυρογέννη (Ἀ' Κήρυκα) καὶ τὴν Μαρίαν Πέφφιν (Κόρη τοῦ Δικαίουπολι) μέχρι τὸν 2-αῖον Ρωμανὸν (Β' Κήρυκα) καὶ τὸν Κώστα Τυμβίον (Γ' Κήρυκα). Ἐκείνῳ ὅμως πού πρέπει ν' ἀναφερθῶν ξεχωριστὰ εἶναι ὁ χορὸς πού ἔδωσε τὴν ζωτικότητα (ἀλλὰ καὶ τὴν λαϊκότητα) τῶν Ἀχαρνῶν, ὅπως τὴν περιγράφει στὺς στίχους τοῦ «Ἀριστοφάνη». Σ' αὐτὴ τὴν λαϊκότητα καὶ τὴν ἀμερότητα, χωρὶς τὸν ἐκλεπτυσμένον ρυθμὸν καὶ τὴν λεπτότητα πού συναντοῦμε σ' ἄλλες ἐρμηνείες τοῦ Ἀριστοφάνη, δὴθήσε τὸσο ἡ μουσικὴ τοῦ Βασίλη Τενίση ὅσο καὶ τὰ κοστούμια (ὀταγμένα μὲ πραγματικὴν ἐμπνευσιν) τῆς Ἰωάννας Παπαντωνίου, χωρὶς νὰ ξεχνᾶμε τὴν χορογραφίαν τῆς Ντόρας Τσάτσου - Συμεωνίδου. Συνολικὰ μιὰ παράστασιν πού ὅχι μόνον τιμᾷ τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ μᾶς δίνει μιὰ ἀλθινὴν, καὶ ἀνθευτὴ γένεσιν τῆς ἀρχαίας κωμωδίας.